

УДК 37.016:821.161.2+821(100)-3:378.147:316.7
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.339262>

Марія Гудз, асистент кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5597-5590>

Наталія Грицак, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4744-7072>

Микола Кебало, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології та методики навчання німецької мови
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3339-9412>

Іван Яцюк, кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології та методики навчання німецької мови
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9575-8479>

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

У статті з'ясовано сутність міжкультурної компетентності учнів та її структурні компоненти (аксіологічний, когнітивний і діяльнісний). Обґрунтовано значення інтегративного підходу й міжпредметних зв'язків, що поєднують мовно-літературні дисципліни. Запропоновано приклади завдань із використанням автентичних матеріалів, які сприяють розвитку критичного мислення, читацьких і мовленнєвих умінь, емоційного інтелекту, ціннісних орієнтацій й поваги до культурного різноманіття. Результати доводять ефективність запропонованих підходів у сучасному навчальному процесі.

Ключові слова: міжкультурна компетентність; інтегративний підхід; міжпредметні зв'язки; Нова українська школа; німецька мова; українська література; зарубіжна література; критичне мислення.

Табл. 1. Літ. 15.

Maria Hudz, Assistant of the Ukrainian and Foreign Studies Literature and Methods of Their Teaching Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5597-5590>

Nataliia Hrytsak, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Head of the Theory and Methods of the Ukrainian and World Literature Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4744-7072>

Mykola Kebalo, Ph.D. (Philology), Associate Professor of the German Philology and Methods of Teaching German Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3339-9412>

Ivan Yatsyuk, Ph.D. (Philology), Associate Professor of the German Philology and Methods of Teaching German Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9575-8479>

INTEGRATIVE APPROACH AS A MEANS OF FORMING STUDENTS' INTERCULTURAL COMPETENCE IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article addresses the issue of developing students' intercultural competence within the framework of current educational transformations guided by the New Ukrainian School Concept. The author emphasizes the necessity of an integrative approach that ensures the interaction of subjects in the language and literature cycle, thereby fostering the holistic development of students' personalities. Particular attention is paid to the possibilities of combining the study of the German language with the

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

integrated course of literature (Ukrainian and world literature) in order to stimulate cognitive activity, enhance critical thinking, shape emotional and value-based orientations, and improve intercultural communication skills.

The article clarifies the essence of the concept of “intercultural competence” and identifies its key components: the axiological component (value orientations, tolerance, readiness for dialogue), the cognitive component (knowledge of cultural contexts, historical and literary facts, linguistic features), and the operational component (the ability to apply cultural knowledge in practical communication situations). The importance of cross-curricular links is substantiated as an effective tool for integrating various areas of the humanities and for demonstrating the interdependence of languages, literatures, and cultures.

The paper presents examples of integrated tasks aimed at developing students’ ability to compare literary works from different cultures, interpret texts in their socio-cultural context, analyze similarities and differences in artistic images and styles, and reflect on universal human themes (love, friendship, freedom, nature, destiny). Special emphasis is placed on the use of authentic materials (musical, literary, and media texts), which allow students to immerse themselves in the cultural environment, develop language competencies, and strengthen emotional intelligence.

The results of the study confirm that the implementation of an integrative approach in teaching contributes to a balanced combination of knowledge, skills, and values necessary for modern learners. The suggested methodological approaches foster students’ readiness for intercultural interaction, cultivate respect for cultural diversity, and encourage awareness of their own national identity within the dialogue of cultures.

Keywords: *intercultural competence; integrative approach; cross-curricular links; New Ukrainian School; German language; Ukrainian literature; world literature; critical thinking.*

Постановка проблеми. Сучасні реалії України, глобалізаційні процеси, розширення міжнародних контактів, активний розвиток інформаційних технологій ставлять перед освітніми закладами вимогу – формування молоді, для якої важливим буде не лише засвоєння теоретичних знань з окремих галузей, а вміння їх застосувати на практиці. Концепція Нової української школи, яка є стратегічним документом реформування середньої освіти до 2029 року з опорою на кращі практики провідних країн світу, визначає освітні стандарти, побудовані на Рекомендаціях Європейського парламенту та Ради Європи стосовно формування ключових компетентностей навчання впродовж життя. Так, учень XXI століття – це компетентна особистість, яка знаходиться у медіапросторі, для якого важливим є вміння швидко адаптовуватись, реагувати на виклики, успішно соціалізовуватись у мультикультурному середовищі, об’єктивно сприймати різні системи цінностей, критично осмислювати культурні явища, усвідомлюючи власну ідентичність. У контексті зазначеного варто говорити про міжкультурну компетентність. Враховуємо той факт, що нормативно-правові документи, Державний стандарт базової середньої освіти, Концепція Нової української школи розглядають її як інтегровану складову ключових компетентностей сучасного покоління, формування яких відбувається під час вивчення іноземної мови, зарубіжної літератури, інтегрованих курсів літератури, історії, географії, суспільствознавства, етики, образотворчого мистецтва, музики тощо. Дотримуємось позиції, що розвиток міжкультурної компетентності під час освітньо-виховного процесу є запорукою успішного майбутнього всебічнорозвинених учнів. Так, у контексті засад НУШ пропонуємо звернути увагу на інтегративний підхід як один з ефективних шляхів формування вище згаданої компетентності, який, на нашу думку, створює

унікальний простір для розвитку вміння орієнтуватися в культурному розмаїтті сучасного світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості впровадження компетентнісного навчання в освітній процес активно розглядають І. Бех, Н. Бібік, Т. Молнар, В. Ницета, О. Овчарук, С. Паламар, О. Пометун, І. Родніна, О. Савченко, В. Химинець та інші. Предметом дослідження Т. Байбари, Н. Бондаренко, М. Вашуленка, Л. Коваль, О. Пометун, О. Савченко, П. Щербань та інших стали теоретичні й методичні основи формування компетентностей учнів НУШ.

До питання трактування поняття “міжкультурна компетентність” звертались українські (Н. Воронкова, О. Гладка, І. Горошкін, О. Данищенко, І. Ковальчук, Д. Костенко, О. Мельник, О. Пасічник, Т. Пилип, О. Тищенко) та зарубіжні (М. Байрам, Д. Дірдорфф, А. Кнапп, М. Люїс, Б. Спітцберг, С. Торнбері, А. Фантіні та інші) дослідники. Так, К. Кнапп, опираючись на лінгвістичний підхід, стверджує, що “це – здатність також розуміти представників інших культур, як і представників власної культури” [4]. Слушним для нашого дослідження є визначення Д. Дірдорффа, який тлумачить міжкультурну компетентність як “здатність ефективно та доречно взаємодіяти в міжкультурних ситуаціях на основі знань, умінь і ставлень [13]. Окрім цього ми суголосні з позицією вченої щодо, так званої, “композиційної моделі міжкультурної компетентності, у якій є три групи елементів – афективні (емпатія і толерантність, які створюють психологічну основу для ефективної міжкультурної взаємодії); когнітивні (культурно-специфічні знання, які служать основою для адекватного тлумачення комунікативної поведінки представників іншої культури); поведінкові (різні стратегії, застосовані в ситуаціях міжкультурних контактів)” [13]. Цікавим щодо структурування досліджуваної компетентності вважаємо підхід і А. Фантіні, який теж виділяє три

складові – “домени – спілкування, взаємини, співпраця [15]. Не втрачає своєї актуальності, на наш погляд, обґрунтування поняття “міжкультурна компетентність” і англійського педагога Е. Тейлора. Науковець визначив його “як трансформаційний процес у якому особистість розвиває адаптивну здатність, змінюючи стиль свого життя для ефективного розуміння й пристосування до вимог іншої культури. У такому розумінні міжкультурна компетентність не є результатом, натомість розглядається як постійний внутрішній особистісний процес. З цієї точки зору особистість зі сформованою міжкультурною компетентністю є такою, що володіє розвиненими поведінковими, когнітивними та афективними (емоційними) компетенціями, зокрема: емпатією, адаптивною мотивацією, здатністю шукати альтернативні шляхи розвитку, поведінковою гнучкістю та навиками особистісно орієнтованого спілкування” [14].

Студіювання науково-методичної літератури українських науковців дало змогу увиразнити пріоритетні напрямки досліджень. Так, Н. Авшенюк, С. Васьків, О. Галіцан, Н. Голубенко, Я. Дудко, І. Козубовська, А. Костюченко, О. Тіщенко, К. Юр’єва зосереджують свою увагу на ролі міжкультурної компетентності вчителя; О. Гончарова, О. Зелінковська, Д. Костенко, О. Пришляк, С. Радул, О. Сніговська звертаються до студіювання місця міжкультурної компетентності у закладах вищої освіти; І. Бессалова, О. Пасічник, Т. Полонська, О. Шевченко та інші вивчають питання розвитку міжкультурної компетентності у закладах загальної середньої освіти. Так, О. Зелінковська тлумачить міжкультурну компетентність як сукупність знань, умінь і навичок, за допомогою яких випускники вищих економічних навчальних закладів здатні успішно спілкуватися з діловими іноземними партнерами як на буденному, так і професійному рівнях [2]. Суголосну позицію займає І. Горошкін, та наголошує, що це – “інтегрована характеристика особистості учня, що передбачає оволодіння цим досвідом іншомовного спілкування в усній та письмовій формах (у межах вимог чинної програми), засвоєння культурних цінностей народу, мову якого опановує. Це – особистісний ресурс, що визначає здатність людини ефективно реалізовувати себе в умовах міжкультурної комунікації” [1]. Для нас близьким є обґрунтування міжкультурної компетентності та шляхів її досягнення О. Пасічником, який доводить, що це – “з одного боку, здатність усвідомлювати чинники, зумовлені іншою культурою, та те, як вони впливають на менталітет і моделі поведінки представників цієї культури і, відштовхуючись від цього, вибудовувати власну комунікативну та поведінкову стратегію у процесі спілкування з ними. З іншого боку – це усвідомлення власної культурної ідентичності та вміння пре-

зентувати себе як носія іншої ментальності та культури. При цьому важливо, щоб взаємодія базувалася на засадах толерантності, взаємоповаги та взаєморозуміння і не порушувала цінності й норми жодної з культур” [7].

Опрацювавши теоретичні визначення вітчизняних та зарубіжних дослідників, хочемо наголосити на таких спільних аспектах: ставлення/цінності (толерантність, повага, відкритість); знання про культуру свого народу та інших; уміння (об’єктивне мислення, спостереження, інтерпретація, порівняння, соціальна адаптація); емоційний інтелект (емпатія, гнучкість, етнорелятивність тощо) та процесуальність. Звісно, виділяємо й відмінні риси змістового наповнення міжкультурної компетентності. Так, на нашу думку, українські підходи мають практично-методичний характер, орієнтуються, здебільшого, на освітні міжкультурні ситуації, як, у свою чергу, закордонні – глобально оцінюють ситуацію, фокусуються на ефективній взаємодії в будь-якій культурній ситуації тощо. Опираючись на погляди вище згаданих дослідників, пропонуємо власне визначення поняття “міжкультурна компетентність учня” – здатність адекватно й продуктивно діяти в ситуаціях міжкультурної взаємодії, що структурно складається з аксіологічного компоненту (розуміння цінностей, толерантності, поваги, відкритості), когнітивного (знання про рідну та інші культури, особливості комунікації) та операційного (уміння аналізувати, інтерпретувати, зіставляти й коригувати власну поведінку). Результатом її сформованості вважаємо відповідальну поведінку та критичну культурну свідомість.

Беззаперечним є факт, що більшість науковців говорять про формування міжкультурної компетентності у контексті вивчення іноземної мови, та ми вважаємо актуальним дослідити можливість такого ж процесу під час вивчення інших дисциплін мовно-літературного циклу у закладах загальної середньої освіти, зокрема, інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної). Не заперечним є той факт, що саме уроки іноземної мови та літератури відображають специфіку національного менталітету, культурні традиції та цінності різних народів.

Мета статті – визначити та обґрунтувати шляхи формування міжкультурної компетентності учнів на уроках з міжпредметними зв’язками, що поєднують знання учнів із таких шкільних предметів: німецька мова та література (українська та зарубіжна).

Виклад основного матеріалу. Реформа “Нова українська школа” – це новий стратегічно ефективний етап освітнього процесу, наповнений інноваційними змістовими аспектами: компетентнісний підхід, інтеграція та міждисциплінарність, дитиноцентризм, зв’язок із життям, партнерські стосунки вчителя й учня. У контексті мети нашого дослі-

дження звертаємо увагу на впровадження інтегративного підходу як ефективного інструменту формування важливих компетентностей особистості, зокрема, міжкультурної, на основі поєднання інформації різних предметних галузей і розвитку ціннісного ставлення, когнітивної поведінки, наскрізних умінь та формування цілісного світогляду, системного мислення, розширення соціально-пізнавального досвіду.

“У сучасній школі узвичаїлася міжпредметна інтеграція, здійснювана різними шляхами:

- створення інтегрованих курсів – навчальних предметів, які адаптують для вивчення та інтегрують знання декількох наук або видів мистецтв (природничих – “Природознавство”, суспільствознавчих – “Я у Світі”, біологічних – “Основи здоров’я”, музичне й образотворче мистецтво – “Мистецтво”, та ін.);

- розроблення нових форм уроків (урок з міжпредметними зв’язками, інтегрований урок, бінарний урок);

- впровадження навчальних проєктів;

- організація тематичних днів та тижнів” [3].

У нашій публікації ми зосереджуємо увагу на особливості формування міжкультурної компетентності на уроках з міжпредметними зв’язками.

Різні аспекти проблеми використання в освітньому просторі міжпредметних зв’язків, зокрема на уроках мовно-літературної галузі, розкриті у дослідженнях О. Бандури, Т. Бойко, Н. Волошиної, О. Данилюк, В. Неділько, Є. Пасічника, О. Савченко, О. Токаренко, О. Ходорич, Н. Шацька, В. Шуляра та інших учених.

Термін “міжпредметні зв’язки” тлумачать по-різному. Цікавою вважаємо думку О. Савченко, яка стверджує, що це “дидактичний засіб передбачає комплексний підхід до формування й засвоєння змісту освіти, що надає можливість здійснювати зв’язки між предметами для поглибленого, всебічного розгляду, найважливіших понять, явищ” [8]. Не можемо оминати своєю увагою твердження Н. Шацької, яка наполягає, що міжпредметні зв’язки сприяють “кращому засвоєнню матеріалу, підвищити якість та свідомість засвоєння знань; активізувати пізнавальну діяльність на уроках; аналізувати, зіставляти факти з різних галузей знань; здійснювати цілісне наукове сприйняття навколишнього світу; підвищити мотивацію учнів до вивчення предмета” [9]. З-поміж ґрунтовних та цікавих напрацювань важливою для нашого дослідження є визначення поняття “міжпредметні зв’язки” В. Шуляра: це – “рівень асиміляції інструментарію (теоретичного або технічного) літератури як науки із суміжними базовими науками (українська чи зарубіжна література, мистецтво, музика, суспільні науки, інформатика тощо), зберігаючи при цьому кожен свою автономію” [11].

Реалізація міжпредметних зв’язків у поєднанні німецької мови та літератури, на нашу думку, може здійснюватися на кількох рівнях: змістовому, ціннісному та діяльнісному. Прокоментуємо кожен із рівнів.

Змістовий рівень передбачає добір учителем таких художніх творів, у яких втілені універсальні теми і мотиви, зрозумілі представникам різних культур (свобода, гідність, любов, дружба, трагедія війни то інші). Опрацювання цих тем дозволяє учням одночасно розширювати літературний світогляд і занурюватися у культурний контекст німецькомовних країн.

Мовний рівень забезпечує роботу з автентичними текстами німецькою мовою у поєднанні з українськими перекладами, що сприяє ефективному розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів, умінню сприймати текст у двох мовних і культурних системах, а також порівнювати стилістичні засоби та мовні образи.

На ціннісному рівні реалізація міжпредметних зв’язків формує толерантність, емпатію, готовність до діалогу, пізнання себе через іншого, відкритість до досвіду різних культур. Саме ціннісний рівень дає усвідомлення учням, що порівняння українських і німецьких літературних традицій розкриває не лише специфічні культурні маркери, але й увиразнює спільні гуманістичні ідеали.

На діяльнісному рівні реалізація міжпредметних зв’язків виявляється у практичній діяльності учнів: написанні творчих робіт німецькою / українською мовами, участі в дискусіях, створенні порівняльних презентацій чи театралізованих інтерпретацій, виконанні групових та індивідуальних проєктних завдань, що стимулюють не лише пізнавальний інтерес, а й активну міжкультурну комунікацію.

Наведемо приклади (таблиця 1) реалізації міжпредметних зв’язків і формування міжкультурної компетентності учнів на різних рівнях.

Так, подані приклади демонструють багаторівневу реалізацію міжпредметних зв’язків (змістових, мовних, ціннісних і діяльнісних), що сприяє цілісному сприйняттю літератури в українському та німецькому культурних контекстах.

На уроках літератури для формування міжкультурної компетентності засобами міжпредметних зв’язків із німецькою мовою актуальним вважаємо використання творів мистецтва. Наприклад, під час вивчення творчості Г. Гейне (“Не знаю, що стало зо мною...”) можна запропонувати послухати уривок німецькою “Ich weiß nicht, was soll es bedeuten...” у виконанні Р. Шумана чи Ф. Шуберта, закріпивши обговоренням (“Що ви відчули, слухаючи уривок німецькою мовою? Чи змінює ваше сприйняття поезії музичне оформлення? Чи відчули ви різницю між звучанням німецької мови та української під час виконання пісні? Які емоції передає ритм та

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

інтонація мови? Які елементи німецької культури ви помітили у тексті чи музиці? тощо”), а під час ознайомлення із Ф. Шиллером (“До радості”) – 9 симфонію Л. ван Бетховена “An die Freude” тощо. Ми переконані, це розвиватиме вміння відчувати й передавати настрій твору, емоційний інтелект, усвідомлення єдності видів мистецтва доби романтизму, розуміння впливу музики на сприйняття тексту тощо.

Не потребує доказу думка, що ефективність освітнього процесу залежить від учителя-предметника, його професійної майстерності “що включає в

себе гуманістичну спрямованість, професійні знання, здібності та педагогічну техніку, сформованість особистісних якостей, відображених у професійній компетентності, педагогічному досвіді, прогнозуванні результатів навчання, творчому мисленні, випереджальному характері навчання” [5]. Особливо важливо це для інтегрованих уроків. У контексті формування міжкультурної компетентності звертаємо увагу на міжпредметні зв’язки як засіб використання інформації не лише з іноземної мови, але з історії, географії, культури, філософії, соціології, народознавства тощо.

Таблиця 1

Приклади реалізації міжпредметних зав’язків формування міжкультурної компетентності учнів на уроках літератури

Клас	Рівень	Художні твори	Приклади завдань
7 клас (за модельною навчальною програмою “Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи” для закладів загальної середньої освіти (авт. Т. Яценко, В. Пахаренко, О. Слижук, І. Тригуб)) [12]	Змістовий	В. Нестайко “Тореадори із Васюківки” і Е. Кестнер “Еміль і детективи”	Підготуйте постер на тему: “Що спільного в пригодах українських і німецьких дітей?”
9 клас (за модельною навчальною програмою “Зарубіжна література. 5-9 класи” для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори О. Ніколенко, О. Ісаєва та інші) [6]	Змістовий	Ф. Шиллер “До радості” і Леся Українка “Contra spem spero!”	Порівняйте розкриття теми свободи у поезії Лесі Українки та в оді Фрідріха Шиллера.
9 клас (за модельною навчальною програмою “Зарубіжна література. 5-9 класи” для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори О. Ніколенко, О. Ісаєва та інші) [6]	Мовний	Ф. Шиллер “До радості” і Леся Українка “Contra spem spero!”	Скласти двомовний словник цінностей на основі вивчених творів. Перекласти ключові цитати з творів, виявити відмінність в українських і німецьких стилістичних засобах.
5 клас (за модельною навчальною програмою “Зарубіжна література. 5-9 класи” для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори О. Ніколенко, О. Ісаєва та інші) [6]	Ціннісний	Казки братів Я. і В. Грімм та українські народні казки	Прочитайте казку “Пані метелиця” братів Грімм та українську народну казку “Про правду і кривду”. Знайдіть у казках побутові деталі у казках. Порівняйте їх. Намалюйте ілюстрацію до казок. Поясніть, як зображені герої відображають цінності німецького і українського народів. Створити двомовну хмарину слів, де назвати риси характерів героїв казок.
9 клас (за модельною навчальною програмою “Зарубіжна література. 5-9 класи” для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори О. Ніколенко, О. Ісаєва та інші) [6]	Діяльнісний	Й. Гете і Т. Шевченко	Підготувати презентацію у поєднанні українською та німецькою мовами на тему: “Поет як голос нації: Тарас Шевченко і Йоганн Вольфганг Гете”. Напишіть короткий лист до Йоганна Вольфганга Гете німецькою мовою.

Література допомагає молодим людям пізнавати самих себе й світ довкола: вона може бути джерелом задоволення, знань і роздумів. Читаючи твори зарубіжних авторів, учні розширюють власні межі сприйняття, дізнаються про інші країни й культури, а також про людей, які живуть у відмінних соціальних і культурних умовах. Стосовно цього актуальною є думка Т.Шмігера, який переконує, що “сприяє глибокому зануренню в культурний контекст твору, дозволяючи учням пізнавати менталітет, історичні та соціальні реалії відображеної в тексті епохи є читання, аналіз та переклад оригіналів” [10] Звідси – можливості формування міжкультурної компетентності під час використання міжпредметних зв’язків з іноземною мовою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, міжкультурна компетентність постає як одна з ключових умов сучасної освіти, оскільки передбачає готовність учня до діалогу культур і критичного осмислення власної ідентичності. Незважаючи на те, що її формування, здебільшого, розглядається у контексті вивчення іноземних мов, у дослідженні ми обґрунтували значний потенціал уроків літератури у формуванні відповідної компетентності школярів засобами міжпредметних зв’язків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горошкін І. Дидактична сутність міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5–6 класів гімназій. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 8 (346). С. 117–127. DOI : [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8\(346\)-1-117-127](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8(346)-1-117-127)
2. Зеліковська О.О. Сутність та структура міжкультурної компетенції студентів вищих економічних навчальних закладів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія “Педагогіка і психологія”*. 2010. № 2 (24). С. 213–216.
3. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи (Частина 2). 2017. URL : <https://nus.org.ua/2017/08/19/integrovane-navchannya-tematichnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-2/>
4. Кнапп К. Міжкультурний зв’язок в EEEE. URL : <http://www.cs.uu.nl/docs/vakken/bci/programma/intercult.html>
5. Кравець Р. Професійна майстерність викладача іноземної мови як запорука всебічного розвитку особистості здобувача вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 2 (210). С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.275310>
6. Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Матцєвко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудницька Н.П., Туряниця В.Г., Тихоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А. Зарубіжна література. 5–9 класи : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2023. URL : https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohrany/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Zar.lit.5-6-kl.Nikolenko.ta.in.27.11.2023.pdf?_cf_chl_tk=FAUGFkty4EC7V84B5qKqo5_i7krERHn45IFcM3c4SBg-1757611816-1.0.1.1-2jN.9D7VGB_S5ISBsg8IEDVT.zLQQCBcE_Dq_JmWjnEo
7. Пасічник О. Дидактичне обґрунтування змісту міжкультурної компетентності як компонента іншомовної

комунікативної компетентності. *Український Педагогічний журнал*. 2021. № 3. С. 35–44. DOI : <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-3-35-44>

8. Савченко О.Я. Міжпредметні зв’язки як ресурс реалізації компетентнісного підходу на уроках літературного читання. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 2. С. 48–57.

9. Шацька Н. Міжпредметні зв’язки на уроках української літератури як засіб формування ключових компетентностей школярів в умовах запровадження концепції нової української школи. *Нова педагогічна думка*. 2018. № 2 (94). С. 100–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2018_2_28

10. Шмігер Т. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 510 с.

11. Шуляр В.І. Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. С. 45

12. Яценко Т., Пахаренко В., Слижук О., Тригуб І. Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5–6 класи : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2023. URL : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohrany/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6.kl.Yatsenko.ta.in.27.11.2023.pdf>

13. Deardorff D. Assessing Intercultural Competence. *Assessing Complex General Education Student Learning outcome*. 2011. №149. P. 65–79.

14. Taylor E.W. Intercultural competency: A transformative learning process. *Adult Education Quarterly*. 1994. № 44(3). P. 154–174.

15. Fantini A. A central concern: Developing intercultural competence. *SIT Occasional Papers Series*. 2000. № 1. P. 25–42.

REFERENCES

1. Horoshkin, I. (2021). Dydaktychna sutnist mizhkulturnoi inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti uchniv 5–6 klasiv himnazii [Didactic essence of intercultural foreign language communicative competence of students of grades 5–6 of gymnasiums]. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Luhansk*, No. 8(346), pp. 117–127. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8\(346\)-1-117-127](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8(346)-1-117-127) [in Ukrainian].
2. Zelikovska, O. (2010). Sutnist ta struktura mizhkulturnoi kompetentsii studentiv vyshchyykh ekonomichnykh navchalnykh zakladiv [The essence and structure of intercultural competence of students of higher economic educational institutions]. *Problems of Modern Pedagogical Education. Series “Pedagogy and Psychology”*, No. 2 (24), pp. 213–216. [in Ukrainian].
3. Integrovane navchannia: tematicnyi i diialnisnyi pidkhody (Chastyna 2) [Integrated learning: thematic and activity approaches (Part 2)]. (2017). nus.org.ua. Available at: <https://nus.org.ua/2017/08/19/integrovane-navchannya-tematichnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-2/> [in Ukrainian].
4. Knapp, K. (n.d.). Mizhkulturny zviazok v EEEE [Intercultural communication in EEEE]. Available at: <http://www.cs.uu.nl/docs/vakken/bci/programma/intercult.html> [in Ukrainian].
5. Kravets, R. (2023). Profesiina maisternist vykladacha inozemnoi movy yak zaporuka vsebiichnoho rozvytku osobystosti zdobuvacha vyshchoi osvity [Professional mastery of a foreign language teacher as a guarantee of comprehensive

development of a higher education student's personality]. *Youth & market*, No. 2 (210), pp. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.275310> [in Ukrainian].

6. Nikolenko, O.M., Isaieva, O.O., Klymenko, Zh.V., Matsevk-Bekerska, L.V., Yuldasheva, L.P., Rudnitska, N.P., Turiantsia, V.H., Tikhonenko, S.O., Vitko, M.I. & Dzhangobekova, T.A. (2023). Zarubizhna literatura. 5–9 klasy: modelna navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [World literature. Grades 5–9: model curriculum for general secondary education institutions]. Available at: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Zar.lit.5-6-kl.Nikolenko.ta.in.27.11.2023.pdf> [in Ukrainian].

7. Pasichnyk, O. (2021). Dydaktychne obgruntuvannia zmistu mizhkulturnoi kompetentnosti yak komponenta inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti [Didactic substantiation of the content of intercultural competence as a component of foreign language communicative competence]. *Ukrainian Pedagogical Journal*, No. 3, pp. 35–44. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-3-35-44> [in Ukrainian].

8. Savchenko, O.Ya. (2017). Mizhpredmetni zviazky yak resurs realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu na urokakh literaturnoho chytannia [Cross-curricular links as a resource for implementing the competence approach in reading lessons]. *Ukrainian Pedagogical Journal*, No. 2, pp. 48–57. [in Ukrainian].

9. Shatska, N. (2018). Mizhpredmetni zviazky na urokakh ukrainskoi literatury yak zasib formuvannia kluchovykh kompetentnostei shkolariv v umovakh uprovdzhennia konseptsii novoi ukrainskoi shkoly [Cross-curricular links in Ukrainian literature lessons as a means of developing stu-

dents' key competences in the context of implementing the New Ukrainian School concept]. *New Pedagogical Thought*, No. 2 (94), pp. 100–104. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2018_2_28 [in Ukrainian].

10. Shmiher, T. (2018). Perekladoznachnyi analiz – teoretychni ta prykladni aspekty [Translation studies analysis – theoretical and applied aspects]. Lviv, p. 45 [in Ukrainian].

11. Shuliar, V.I. (2010). Stratehii literaturnoi osvity shkolariv u systemi profilnoho navchannia: monohrafiia [Strategies of literary education of schoolchildren in the system of specialized education: monograph]. Mykolaiv, p. 45. [in Ukrainian].

12. Yatsenko, T., Pakhareno, V., Slyzhuk, O. & Tryhub, I. (2023). Intehrovanyi kurs literatur (ukrainskoi ta zarubizhnoi). 5–6 klasy: modelna navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Integrated literature course (Ukrainian and world). Grades 5–6: model curriculum for general secondary education institutions]. Available at: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6.kl.Yatsenk.o.ta.in.27.11.2023.pdf> [in Ukrainian].

13. Deardorff, D. (2011). Assessing Intercultural Competence. *Assessing Complex General Education Student Learning Outcomes*, No. 149, pp. 65–79. [in English].

14. Taylor, E.W. (1994). Intercultural competency: A transformative learning process. *Adult Education Quarterly*, No. 44(3), pp. 154–174. [in English].

15. Fantini, A. (2000). A central concern: Developing intercultural competence. *SIT Occasional Papers Series*, No. 1, pp. 25–42. [in English].

Стаття надійшла до редакції 14.09.2025

“Мета навчання – не тільки дати знання, а й навчити мислити, шукати, сумніватися й знаходити істину самостійно”.

Альберт Ейнштейн
американський, німецький та швейцарський фізик

“Навчати – це ще не означає виховувати; виховання можливе лише тоді, коли дитина сама стає співучасником навчання”.

Адольф Дістервег
німецький педагог-демократ

“Справжня любов до дітей – це вимогливість до них”.

Василь Сухомлинський
український педагог

“Розширювати свої знання можна тільки тоді, коли дивишся прямо в очі власному незнанню”.

Костянтин Ушинський
український педагог

